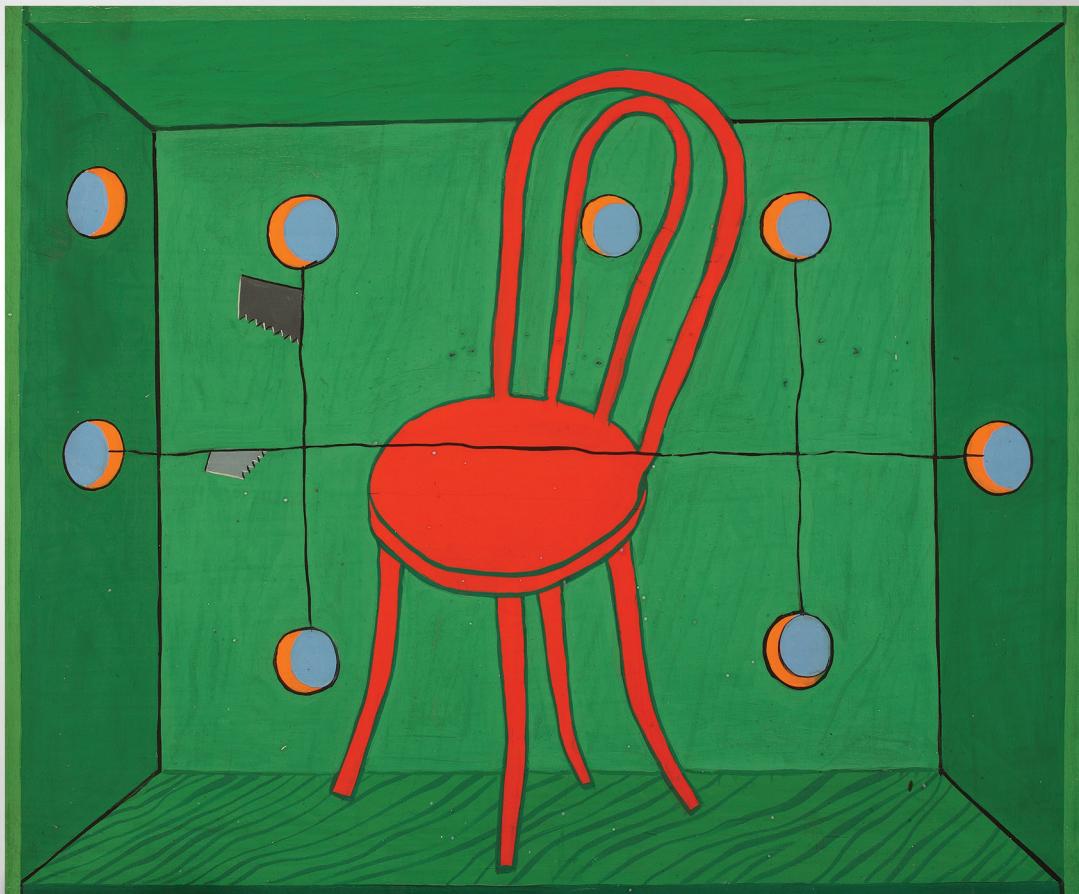

issn 0557-9465

rijeci

1-4/2015.
Časopis za književnost,
kulturu i znanost
Matica hrvatska Sisak

riječi

časopis za književnost, kulturu i znanost

Matrice hrvatske Sisak

Utemeljen 1969.

1-4/2015.

riječi

**časopis za književnost, kulturu i znanost
Matrice hrvatske Sisak
Utemeljen 1969.
1-4/2015.**

Nakladnik
Matica hrvatska Sisak

Glavna i odgovorna urednica
Đurđica Vuković

Urednik
Andrija Tunjić

Uredništvo
Tomislav Dovranić, Nataša Nježić, Siniša Matasović, Jelena Folnović, Sanja Mioković

Naslovница
Đuro Seder: Stolica, 1975. god.

Oblikovanje
Darko Vuković

Tisk
MANIKA, Petrinja

Uredništvo	Ogranak Matice hrvatske Sisak, Rimska 9, 44000 Sisak
Telefon	+385 44 524 556
E-mail	matica.hrvatska.ogranak.sisak@sk.t-com.hr
Internet	www.maticahrvatskasisak.hr

Uredništvo prima srijedom 17 do 20 sati. Rukopise ne vraćamo. Cijena pojedinog broja 60,00 kn. Godišnja pretplata 200,00 kn. Ovaj broj tiskan je novčanom pomoći Grada Siska, Županije Sisačko-moslavačke i Ministarstva kulture RH.

SADRŽAJ

USKLIČNIK	1
Jorgos Teotokas / Proturječja samoće (ulomak iz djela Sati dokolice)	1
TEMA: Hrvati u Rumunjskoj	5
Petar Hategan / Karaševski Hrvati	5
Vladimir Čavrak / Zaboravljeni Hrvati u Keči	51
JEDAN AUTOR	65
Delimir Rešicki / Jezik je piscu danas možda jedini preostali zavičaj	65
POEZIJA	95
Nataša Nježić / Zovem se Argentina	95
Milan Mačešić / Rad na vlastitom ludilu	99
Robert Roklicer / Pjesme u prozi	109
Petra Brnardić / Moj trbuh je sedam Venera	113
Franjo Nagulov / Pjesme	119
Danijel Župančić / Pjesme	127
Robert Janeš / Pjesme	131
Vera Vujović / Pjesme	135
Suzana Matić / Rekao - kazala	139
Daria Lisenko / Pjesme	143
Maja Gregl / Drugi krug ljubavi	145
PROZA	151
Siniša Matasović / Automobil	151
Natalija Miletić / Prestali su puštati plin	155
Mima Juračak / Drake	161
Miroslav Pelikan / Čovjek	165
PREDSTAVLJAMO VAM	173
Radionica kreativnog pisanja	173
LIKOVNOST	185
Dorotea Jendrić / Đuro Seder, slikar vječnih tema	185
Biserka Goleš Glasnović / Karl Sirovy: Put u zaboravljeni zavičaj	189
ESEJISTIKA	193
Tomislav Škrbić / Filozofija umjetnosti Ivana Fochta	193
Biserka Goleš Glasnović / Gombrovičizam: Vjerovanje u naglu mladost čovječanstva (Povodom Posmrtnе biografije, Witolda Gombrowicza, Fraktura, Zagreb, 2014.)	197

GLAZBA	201
Valentina Badanjak Pintarić / MIROSLAV MILETIĆ: Vrijedna lasta hrvatske glazbe Povodom 90. rođendana Miroslava Miletića i 15. obljetnice festivala Dani glazbe Miroslava Miletića	201
KRITIKA/OSVRT/PRIKAZ	211
Tin Lemac / Pjesnik o stvarnosti, stvarnost o pjesniku (Siniša Matasović: Sisak se uspješno pretvara da spava, Matica hrvatska Sisak, Sisak 2015.)	211
Natalija Miletić / Siniša Matasović: Sisak se uspješno pretvara da spava, Matica hrvatska Sisak, Sisak 2015.	213
Franjo Nagulov / Nataša Nježić: Soba 99, Naklada Đuretić, Zagreb, 2015.	215
Franjo Nagulov / O panonizmu hrvatskoga pjesništva	217
PROMOCIJE	219
Miroslav Ležaja / Svjetonazorski ukoričena Hrvatska / Andrija Tunjić; Teret šutnje, knjiga razgovora, Matica hrvatska Sisak	219
Zlatko Kauzlaric Atač, slikar / Mirna Rudan Lisak: Apstraktna reproduktivna kao produktivna umjetnost	221
19. KVIRINOVI POETSKI SUSRETI	223

Zlatko Kauzarić Atač, slikar

Mirna Rudan Lisak: Apstraktna reproduktivna kao produktivna umjetnost

Jedan izuzetno velik čovjek, ako ga se sjećate, profesor Ivo Hergešić, rekao je jednom prilikom sljedeće: „Ako hoćete govoriti dugo, govorite napamet, a ako hoćete govoriti kratko, onda čitajte.“ Zato ću se poslužiti ovim papirom ispred sebe.

Doktorice umjetnosti Mirna Rudan Lisak, je na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu 28. lipnja 2013. obranila doktorsku disertaciju pod naslovom *Utjecaj Javljenskog i Skrabina na novu re-produktivnu umjetničku praksu uz 3D prikaz*. Mentor su joj bili profesori Igor Rončević i Marcel Bačić. Kao što Mirna ističe, zasluga za prihvatanje teme pripada prof. Rončeviću koji je u temi prepoznao prevagu likovnoga područja, iako danas čitajući knjigu koja je ispred nas nisam više tako siguran u to.

Bez obzira na sve nedoumice, dok Leonardo da Vinci u svom pisanom djelu pod naslovom *Trattato della pittura* tvrdi da je upravo slikarstvo najviši domet umjetničkog stvaranja, drugi filozofi u duši i u tijelu vide podvrgnutost zakonima kakvi ravnaju glazbenim pojavama. Tako je za posljednjeg velikog filozofa antike Anicija Manlija Severina Boetija muzika izrazom praiskonskog Božjeg očitovanja, a čovjek je, kao što piše Umberto Eco, uskladen s tom mjerom svijeta. Na koncu ljepota, podvlači Mirna Rudan Lisak, pripada svakom biću u metafizičkom smislu. Međutim, kada se promišla o ljepoti ne misli se nužno na apstraktan pojam, već se često poziva na stvarna iskustva.

Uslijed vlastite spoznajne ograničenosti, piše u svom istraživanju Mirna, čini se da čovjek ljepotu ipak nikada neće uspjeti razumjeti nikako drukčije nego djelomično. Vitla tako Mirna Rudan Lisak s pojmovima i imenima Aristotela, Platona, Boetija, Hegela i Benedetta Crocea, citira Umberta Eca, spominje Vitruvijeve dimenzije ljepote kao i Erwina Panofskog, teoretičara i povjesničara umjetnosti, zajedno s njegovim stajalištima o umjetničkom stvaranju koje je po njemu analogno postupcima same prirode, i tako dalje i tako dalje...

No, kada se govori o ljepoti, osobno ne mogu zaobići Krležu koji u svom predgovoru *Podravskim motivima* Krste Hegedušića piše: „U sveopćem sumraku bogova, ljepota je danas posljednja boginja kojoj gasne njen metafizički dijadem. Sumnja u božansko podrijetlo tog tajanstvenog božanstva raste iz dana u dan. I ta suvremena dedivinacija posljednjih onostranih tajna i takozvanih nadzemaljskih nadahnuća u suvremenoj estetici postala je istinom tako jednostavnom kao Arhimedov poučak.“

Jučer u romantici ili gotici pojmovi o ljepoti ili o vremenu nisu bili empirijski, jer ljepota je bila tajnovita, ogromna praslika sviju mračnih slutnja i sve je zemaljske i materijalne pojave čovjek mogao eliminirati iz toga tajanstvenog pojma o ljepoti, a ona je ipak ostala da lebdi nad zemaljskim i nad posljednjim stvarima nestvarna i neshvatljiva kao kakva mutna skolastična rečenica nad otvorenim grobom.“

I kao što se Krleža razmahao u tom predgovoru Hegedušićevim *Podravskim motivima*, tako i Mirna Rudan Lisak u svom doktoratu, a zatim i u svojoj knjizi pod naslovom *Apstraktna reproduktivna kao produktivna umjetnost*, traži smisao u odnosima između dvojice modernih produktivnih i jednog suvremenog reproduktivnog umjetnika. Ona već na početku knjige i sama upozorava kako na prvi pogled nema ničega zajedničkoga u djelima skladatelja Aleksandra Skrabina, slikara Alekseja Javljenskoga i pijanista Ive Pogorelića. „No u trenutku kada se odabranoj temi stupi multidisciplinarno, percepcija prestaje biti uvjetovana jednim apsolutnim centrom pa sve perspektive postaju

otvorene i bogate mogućnostima, a novi odnosi i veze uspostavljaju se u mašti jednako kao i na promatranju. Tada se prošlost, sadašnjost i budućnost prožimaju, stoga ništa više nije prepreka za sjedinjenje različitih epoha i grana umjetnosti kako bi se ostvario znanstveno-analitički kontrapunkt između triju naizgled neovisnih, a opet duboko povezanih eseja, čiji je cilj razjasniti suvremene tendencije u umjetnosti, ali i pronaći odgovor na pitanje može li se i kada reproduktivna umjetnost smatrati produktivnom umjetnošću.“, piše Mirna.

Ja pomalo variram između Mirkine disertacije i njezine knjige te zaključujem da je knjiga nastala kao sažimanje doktorskog istraživanja kako bi ono bilo podignuto na literarnu razinu. Riječ je o jednom velikom doprinosu čitanju različitih umjetničkih grana i medija zahvaljujući kojemu se može ustvrditi kako umjetnost nastaje iz umjetnosti, kako se sve grane umjetnosti mogu međusobno prožimati i nadopunjavati, a može se i dokazati kako iz teorije može izroniti umjetničko djelo. Ne mislim pritom na konceptualnu umjetnost. U tom susretu slikarstva i muzike autorica je Skrjabinov *mistični akord* smjestila u prostor, a *Apstraktne glave* Javljeneskog u vrijeme.

Mirna osim toga otvara brojna pitanja o odnosu produktivne i reproduktivne umjetnosti te daje izvrsne primjere gdje se sve okreće naglavačke, a da red zapravo i nije narušen. Čitalac si pritom nužno postavlja vječno pitanje: kokoš ili jaje? A autorica o tomu piše sljedeće: „Priroda je za produktivnog umjetnika isto što i već ostvareno umjetničko djelo za reproduktivnoga, stoga se od produktivne umjetnosti oduvijek tražila originalnost, a od reproduktivne se očekivalo da prostor produktivne isplini svojim interpretacijama. No treba imati na umu da su *oba* umjetnika, i produktivni i reproduktivni, podjednako interpreti: prvi stvarnosti, a drugi interpretacije te stvarnosti. Uhatoč tomu što iz toga proizlazi da reproduktivni umjetnik onda stvara „tek“ interpretaciju interpretacije, to nipošto ne znači da bi njegova umjetnost trebala biti lišena originalnosti. Analogno produktivnom umjetniku čija je zadaća pružiti originalno čitanje prirode, zadaća je reproduktivnog originalnim čitanjem predstaviti izvorno djelo, pa je moguće zaključiti da sve razlike između njihovih umjetničkih ostvarenja proizlaze iz toga što su produktivna i reproduktivna umjetnost dva bitno različita okvira unutar kojih umjetnici pronalaze jednak različite prostore za svoje interpretacije.“ Kao što vidite, nije lako.

Teško je u ovom našem kratkom susretu obuhvatiti sve ono što je Mirna Rudan Lisak ostvarila u svom istraživanju. Ono što je evidentno jest da umjetnost odražava savršenstvo svijeta koji se sastoji u različitosti. Kako bi pomogla čitatelju, autorica je ponudila niz likovnih primjera, a također je i sama ostvarila nekoliko originalnih slikovnih prikaza. Eksperimentalnom metodom kojom je gradila svoju zbirku eseja ponudila je odgovor na pitanje koje je postavila na samom njezinom početku, a koje glasi: „Može li se i kada reproduktivna umjetnost smatrati produktivnom umjetnošću?“ Zato se njezina zbirka u jednakoj mjeri može smatrati i produktivnom umjetnošću reprodukcije i apsolutno izvornim znanstveno-umjetničkim doprinosom spoznaji o mogućnosti povezivanja različitih grana umjetnosti, teorije i filozofije.

Čitajući Mirnu Rudan Lisak dolazite do spoznaje da je umjetnost lijepa upravo zato što je nesavršena.